

Van den Borchgrave van Couchi

Editie A. Goslinga

bron

Van den Borchgrave van Couchi (ed. A. Goslinga). E.J. Brill, Leiden 1949

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_bor001borc02_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Inleiding

De wederopleving van de studie der Middelnederlandse Taal- en Letterkunde, die van omstreeks 1840 dateert, is in niet geringe mate bevorderd door de werkzaamheid van enige Duitse geleerden, wier geest door de Romantiek bevrucht was. Tot hen behoorde F.J. MONE, die in 1829 en in 1835 speurtochten ondernam in de bibliotheken van België en Noord-Frankrijk. Op een van deze trof hij in de Stadsbibliotheek te Atrecht vier bladen aan, 816 vss. bevattende van het gedicht *Van den Borchgrave van Couchi*. Hij heeft van het fragment een afschrift gemaakt en de vondst vermeld in zijn *Uebersicht der Niederländischen Volks-Literatur älterer Zeit*, Tübingen, 1838, p. 57.

Eerst een halve eeuw later is het fragment uitgegeven, en wel door M. DE VRIES, in het *Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde*, VII (1887), tezamen met twee fragmenten van hetzelfde gedicht, kort te voren in de Abdij van Berne te Heeswijk ontdekt¹⁾. Deze waren geschreven op twaalf bladen, die naar alle waarschijnlijkheid tot hetzelfde handschrift behoord hebben als de vier Atrechtse. DE VRIES heeft dit opgemaakt uit de hiervan door MONE gegeven beschrijving, want de bladen zelf waren inmiddels verloren gegaan²⁾.

- 1) Ook afzonderlijk uitgekomen (Leiden, 1887), met andere paginering (p. 1-154 = p. 97-250 van *Tijdschrift* VII). In het vervolg zal steeds naar de uitgave in het *Tijdschrift* verwezen worden.
- 2) Ook het afschrift van MONE, dat te Straatsburg bewaard werd (vgl. *Inleiding* DE VRIES, p. 100; *Bouwstoffen* DE VREESE, no. 286), is zoek geraakt (mededeling van Dr G.I. LIEFTINCK).

Dit kan niet vóór 1859 gebeurd zijn; in dat jaar toch heeft de Franse geleerde A. GUESNON er opnieuw copie van genomen. Hij heeft hiervan vele jaren later mededeling gedaan aan VERDAM, die hem daarop een exemplaar van DE VRIES' uitgave deed toekomen met het verzoek daarin de lezingen aan te tekenen, waardoor zijn afschrift van dat van Mone verschilde. Deze zijn vervolgens door VERDAM gepubliceerd in *Tijdschrift* XVII (1898), p. 304 vlg.

Behalve de drie door DE VRIES uitgegeven fragmenten bestaan er nog twee, die te vinden zijn in N. DE PAUW's *Middelnederlandsche Gedichten en Fragmenten*, II (Gent 1903), p. 20 vlg.; vgl. VERDAM in *Handd. en Meded. van de Mij. der Nederl. Lett. te Leiden*, 1909, p. 56 en DE VREESE, *Bouwstoffen*, no. 914 sub B II. Opmerking verdient, dat het tweede van deze fragmenten, waarin de regel

Of dat ghi sijt in Madox drome

voorkomt, voordat het Atrechtse uitgegeven was, hiermede door TE WINKEL (*Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde*, I, 1887, p. 196, n. 3) vereenzelvigd is. Men kan dit TE WINKEL, naar DE VRIES terecht heeft opgemerkt, vgl. *Inleiding*, p. 248 vlg., niet euvel duiden; wel echter dat deze veel later, in zijn *Ontwikkelingsgang*, I², p. 340, de voorstelling gegeven heeft, dat het Atrechtse handschrift teruggevonden is en dat dit nog twee fragmenten bleek te bevatten, n.l. die door DE PAUW uitgegeven zijn.

Wie de Schr. van het gedicht geweest is, is geheel onbekend. Men kan alleen van hem zeggen, dat hij een niet onverdienstelijk dichter was, getuige b.v. het rhytme in de vss. 275-279, als ook de episode, vss. 311 vlg., waarin

verhaald wordt, hoe het den schildknaap verging, die een verboden lied gezongen had.

De taal is volgens DE VREESE Westmiddelnederlands, Oostvlaams gekleurd (vgl. *Bouwstoffen*, nr. 286); over bijzondere eigenaardigheden, vgl. DE VRIES' *Inleiding*, p. 131-133.

Het verhaal heet te spelen in de 9de eeuw, in den tijd van Lodewijk den Vrome en Karel den Kale, maar dat is met hetgeen uit die eeuw bekend is niet overeen te brengen. Wel hebben we met een episch gedicht te doen, maar met zulk een, waarin, in tegenstelling met de eigenlijke Frankische romans, de hoofse minne een brede plaats beslaat. Zo het een historischen achtergrond heeft, dan heeft men eer te denken aan de 12de eeuw, toen er een Guy, chastelain de Coucy, heeft geleefd, wiens minneliedereren aanleiding hebben kunnen geven tot het ontstaan van een episch gedicht, waarin de handelende personen te onrechte met de naaste opvolgers van Karel den Grote in verband zijn gebracht; vgl. TE WINKEL, *Ontwikkelingsgang*, I², p. 342.

Volgens DE VRIES moet dit een Frans gedicht zijn geweest, waarvan dan het Middelnederlandse een vertaling is. Tot staving van zijn gevoelen wijst hij er op, dat bijna alle voortbrengselen onzer Middeleeuwse letterkunde van epischen of romantischen aard aan de Franse letterkunde ontleend zijn; bovendien meent hij, dat de plaatsen, waar de handeling voorvalt, de personen, die er in optreden, en m.n. ook de talrijke vreemde woorden, die we er in aantreffen, onmiskenbaar op Fransens oorsprong wijzen. Daartegen valt op te merken, dat het voorkomen van zovele Franse namen en woorden wel bewijst, dat de Schrijver veel Frans gelezen, niet echter, dat hij uit het Frans vertaald heeft. Het gedicht kan, evenals de *Karel ende*

Elegast, zeer wel oorspronkelijk zijn. VERDAM heeft er zo over geoordeeld. In elk geval is er geen origineel bekend. De *Histoire du Chastelain de Coucy* van den dichter Jakemon Sakesep draagt een geheel ander karakter.

Het gedicht is van betrekkelijk jongen datum. Dit blijkt niet alleen uit de taal, maar ook uit den inhoud: daarin wordt critiek op het ridderwezen geïllustreerd en moraliserende opmerkingen ten beste gegeven. Men is algemeen van oordeel, dat het niet meer tot de 13de eeuw gerekend kan worden. DE VRIES acht het ontstaan te zijn tussen 1330 en 1350¹⁾.

Litteratuur

DE VRIES, *Inleiding tekstuitgave*.

TE WINKEL, *Ontwikkelingsgang der Nederlandsche Letterkunde*, I² (1922), p. 339 vlg.

PRINSEN, *Handboek tot de Nederlandsche Letterkundige Geschiedenis*³ (1928), p. 49.

VAN MIERLO, in de *Geschiedenis van de Letterkunde der Nederlanden*, II, p. 47.

VAN MIERLO, *Beknopte Geschiedenis van de Oud- en Middelnederlandsche Letterkunde*⁵ (1946), p. 42.

Afkortingen

M = Afschrift-Mone

G = Afschrift-Guesnon

De Vr. = uitgave-De Vries

em. *De Vr.* = emendatie, door De Vries voorgesteld

aant. *De Vr.* = aantekening van De Vries aan den voet der bladzijde

Ts. = Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde

Mnl. W. = Middelnederlands Woordenboek

N.B. Het is op verlangen van de uitgeefster E.J. Brill N.V., dat ondergetekende zich in de Inleiding en de noten van de nieuwe spelling bediend heeft.

A.G.

1) Vgl. Inleiding, p. 130/131. - Hetgeen thans te Leiden berust - de twaalf bladen, die de twee Heeswijkse fragmenten bevatten - acht De Vries geen autograaf; hij dateert het tegen het einde van de 14de eeuw (p. 129).

Van den Borchgrave van Couchi

- Ende also wel gheadobeerde
 Vant men kume upter eerde.
 Also vul was die stede
 Met volke van der edelhede,
 5 Dat zi cume mochten binnen
 Alle ostelrie ghewinnen,
 Sine moesten buten weghe zijn.
 Nu willic der materien mijn
 Volghen ende bliven bi
 10 Den borchgraven van Couchi.
 Als die edel ridder goet
 Den dach entie tijt verstoet,
 Dat het naecte den termijn
 Dat die feeste zoude sijn,
 15 So ne woudi langher tijt
 Beiden, maer an den ermijt
 Nam hi orlof den vierden dach
 Die vor den Tsinxenen ghelach,^{18.}
 Dat crone soude draghen
 20 Die coninc met zinen hoghen maghen,
 Ende zinen zone ridder maken.
 Hi haddem up alle zaken
 Beraden metten neve zijn,
 Die hem gaf een brievekijn
 25 An den coninc Lodewijc,
 Twelke den ridder rijc
 Dede harde grote stade.
 Die borchgrave bi vorzienen rade

18. naar *G*; *M* Tsinxen.

- Dede al zine wapine
 30 Ane onder eene zlavine,
 Die goet waren ende gave.
 Gheene beter drouch hertoge no grave,
 Noch daer toe also goet een zwert.
 Hi was oec also wel ghepeert
 35 Als eenich heere diemen vant.
 Lucaen zijn neve, die seriant,
 Hadde zine male wel bewaert
 Aldaer up zijn zomerpaert,
 Daer hi selve up was gheseten.
 40 Sijn derde paert woudi vergeten,
 Want hi peinsde om tprofijt,
 Dat ostelrien quaden tijt
 Souden wesen te Parijs;^{43.}
 Ende in den clooster te Sente Denijs^{44.}
 45 So hadde Lucaen eenen broeder,
 Die van den wine was behoeder.
 Mochti niet bet, hi dede verstaen
 Doe zinen meester, Lucaen,
 Si zouden daer herbergen wale.
 50 Doe namen zi met scoender tale
 Orlof an den goeden ermijt,
 Diese heeft ghebenedijt
 Metter hant alle bede
 Ende Gode bevolen mede,
 55 Ende daer met zijn si ghesceiden:
 God die neemse in ziere gheleiden!^{56.}
 Si zullens hebben wel te doene.

43. naar *M G*; *De Vr* soude, maar de verandering is onnodig, vgl. Ts. XVII, p. 307.

44. naar *De Vr*; *M G S*. Denijs (zo ook 572, 683).

56. naar *G*, vgl. Mnl. W. VII, 1037; *M* neems i.

- Het en was nye ridder also coene,
 Haddi bestaen dat hi bestont,
 60 Hi ne hadde in der herten gront
 Sorghe gheadt ende vaer,
 Hoe dat hi zoude van daer
 Hebben gheraect, daer hijs began
 Ende in der eren bleven dan,
 65 Der ghelijc dat hi dede,
 So ghi zult horen die waerhede.
 Beide reden zi te samen,
 Na dien dat zi orlof namen,
 Te Faiuweele in die stede;^{69.}
 70 Wantcoopliden alle bede^{70.}
 Hieten zi waer zi quamen.
 Si veranderden hare namen
 Onder hem beiden in secreit
 Bi groter behendicheit.
 75 Hine leefde oec niet, gheloves mi
 Die den borchgraven van Couchi
 Ghekent hadde int openbaer,
 Diene over drie der jaer
 Hadde ghekent of over viere,
 80 So was hi an zine maniere
 Verkeert ende an zine ghedane,
 Hine hadder al zijn meerken ane^{82.}
 Gheleit an wezen ende an sprake
 Met goeder moete ende met ghemake,
 85 Ende oec bi secreter dinc.

69. naar *G*; *M* Faiuweele; *De Vr* Famweele, vgl. Ts. XVII, p. 305; in het vervolg zal de naam steeds naar *G* gelezen worden.

70. vgl. Ts. XIV, p. 8-10.

82. naar *De Vr*; vgl. aant.; *M* meer̄k ī ane.

- Hi scheen die scoenste jongelinc
 Wesen van der werelt al,
 Eer hi quam int ongheval
 Dat hi van zinen lieve sciet
 90 Ende dat hi int zwaer verdriet
 In den woude lach drie jaer.
 An zinen baert haddi noyt haer,
 Die hem lanc was worden doe.
 Te Faiuweele quamen si toe
 95 Over cooplieden ghevaren,
 Daer si wel ontfanghen waren
 In eene scone ostelrie.
 Des avonts so vraechden zie
 Wie dat here was van der stede,
 100 Dies men hem die wareit zede,
 Ende dat die vrouwe was der ghelike
 Des coninx nichte van Vrankerike,
 Die beste entie scoenste mede
 Die men wiste in kerstinede.
 105 Doe so vraechde Luuc aldaer,
 Of daer eenich constenaer
 Ware die conste nieuwen zanc,
 Si zoudens hem weten danc
 Ende ghevens hem oec miede.
 110 Si hadden ghehoort nieuwe liede
 Van rovers die lagen in den wouden,
 Dat zi gheerne horen zouden.
 Cume hadde Lucaen twoort
 Van dien zange gebrocht voort,¹¹⁴
 115 Men hietene zwijghen daer,
 Want niemen so coene ne waer

114. naar *G*; *M* vort.

- Dies vermaende in die stede,
 Het ne soudem lijf of lede
 Costen van der vrouwen goet,
 120 Op dat soe worde der zaken vroet;
 Want daer men dat liet van
 Maecte was die beste man,
 Die wile hi woende in die stede,
 Die noyt wapine ane dede,^{124.}
 125 Ende oec ghemint also zeere
 Metter vrouwen ende metten heere
 Ende metter ghemeender stat,
 So dat men niemen mochte om dat^{128.}
 Quaet van hem horen spreken,
 130 Men zout an zijn leven wreken.
 Lucaen zeide: ‘Belcht hu niet,
 Wi ne weter of gheen bediet,^{132.}
 Want wi zijn vremde coopliden,
 Ende gheerne horen wi bedieden,
 135 Dat rovers ende mordenaren
 In haren tiden qualijc varen,
 Dor die vrese die si ons doen
 Dicken zonder occissoen’.
 Daer met lieten si die tale.
 140 Luuc die vraechde te dien male,
 Als die behendich was ende wijs,
 Of zi niet te Parijs,
 Here of vrouwe, zoude wesen.
 Men andworde hem na dezen:

124. naar *M*, *G* wapinen; ane naar *G*, *M* an.

128. *M G* ontbr. men; ingevoegd door VERDAM (ex. Leeskamer Univ. Bibl. Leiden).

132. naar *De Vr* en *G*; *M* weten.

- 145 Ja si zeker alle bede,
 Want hare camere huter stede¹⁴⁶
 Voren ghevaren was.
 Die borchgrave verblijdde om das
 So zeere dat hi verscoot,
- 150 Al hadt ghezijn van coude groot,
 Ende vervinc al zijn gheblu,¹⁵¹
 Ende metten worde zeidi tLu¹⁵²
 Al der ghelijc of hijt dor coude¹⁵³
 Dede, dat niemen merken soude.
- 155 Daer so spraken zi menich woort
 Binnen der maeltijt rechte voort,
 Beede van desen ende van dien.
 Blide was, gheloves mien,
 Die borchgrave van Couchi,
- 160 Dat die edele vrouwe vri
 Sijns hadde vergheten niet,
 Ende haer leet was zijn verdriet,
 Ende dat die vrouwe faitijs
 Soude wesen te Parijs.
- 165 Dies so verblijdde hi zere in dien:
 Hi hoopte dat hise zien
 Noch zoude vor zine doot,
 Ende dat soe die wareit bloot
 Noch weten zoude algader,
- 170 Hoe datse die verrader

146. naar *G*; *M* hute camere; em. *De Vr* haer camerare; vgl. aant. *De Vr* en Ts. XVII, p. 306.

151. *De Vr* ghebluuc; *M G* gheblu; vgl. aant. *De Vr* en Ts. XVII, p. 307.

152. *De Vr* tLuuc; *M G* tLu; vgl. Ts. XVII, p. 307.

153. em. *De Vr*; *M G* Of.... der coude; vgl. Ts. XVII, p. 307 en Mnl. W. IX, 186.

- Valschelike hadden beloghen,
 Daer bi dat zi noch bedroghen
 Wesen zouden, mochte hise scouwen,
 Ende van der valscher ontrouwen,
 175 Die hem zijn oem hadde ghedaen:
 Daer of zoudi wrake ontfaen,
 Want van al was hi tbeghin.
 Vele peinsdi in zinen zin,
 Daer hi over tafle sat,
 180 Dies men hem vermaende dat,
 Waer bi dat hi niet en ate.^{181.}
 Hi zeide hi hads ter goeder mate,^{182.}
 Hi woude zijn ter rusten waert.
 Doe so was hi ter vaert
 185 In eene camer gheleet al daer,
 Ende zijn cnape daer naer
 Rekende ende betaelde mede^{187.}
 Met wel groter hovesschede,
 So dat mens hem zeide danc.
 190 Die nacht waren doe niet lanc:
 Het was int uutgaen van Meye.
 Luuc ghinc na zinen greye
 Besien ten peerden, ende daer naer
 So ghinc hi te rusten daer
 195 Ment hem wijsde, daert was scone.
 Tote die zonne an den trone
 Lichte, zo sliep Lucaen.
 Hine hadde niet bevaen
 Sulc ghepeins int herte binnen

181. naar *De Vr* en *G*; *M* at.

182. naar *De Vr* en *G*; *M* hade.

187. em. *De Vr*; *M G* Bekende; vgl. Ts. XVII, p. 305.

- 200 Ende zulken last van minnen
 Als die borchgrave goet,
 Die zulk ghepeins in den moet
 Hadde dat hi lettelt ruste.
 Alst dach was een lettelt luste
- 205 Hem te lukene sijn oghen.
 Doe zo quam hem een vertoghen
 In vormen van vizioene,
 Dat hi riden sach int groene
 Die vrouwe van Faiuweele,
- 210 Met vruechden ende met riveele,
 Ter steden van Parijs waert.
 Daer mede ontspranc hi ter vaert,
 Ende hi riep lude: 'Lucaen,
 Hebdi noch niet ghedaen
- 215 Den peerden hare orboren?
 Die vrouwe die es lange voren.
 Vullijc laet ons riden naer!
 Mettien quam hi them selven daer.
 Sine oghen ontdedi ende zach
- 220 Dat het was scone dach.
 Niemen ne was hem daer bi:
 Die borchgrave van Couchi
 Die zo ghinc hem zelven cleeden
 Ende wapinen ende ghereeden:
- 225 Ghewone zo was hi der pine.
 Ende Luuc, die cnape sine,
 Hadde hem zelven up ghedaen.
 Te zinen peerden es hi ghegaen.
 Het was worden scone dach.
- 230 Die vrouwe dat hi porren zach²³⁰.

230. naar *De Vr*; *M* dit; *G* is onzeker, vgl. *Ts*. XVII, r. 10 en r. 1 v.o.

- Doe ute dien casteele
 Enten heere van Faiuweele
 Met eenen ghezinde elc zonderlinc,
 Al hadt eenen riken coninc
 235 Ghevolgt, hine dors hem scamen niet.
 Sonder te lettene yet
 So es al doe Lucaen
 Te zinen meester ghegaen,
 Dien hi vant al bereit.
 240 Al daer heeft hi hem ghezeit
 Of hi zoude willen riden,
 Want hi hadde ghezien liden
 Vrouwe ende heer uter stat.^{243.}
 Als die borchgrave dat
 245 Hoorde, zeidi: 'Lucaen,
 Het es harde quaet ghedaen,
 Dat ghi hebt zo lange ghelegen.
 Wi zouden sijn an die wegen
 Emmertoe milen drie'.
 250 Lucaen zeide: 'Meester, mie
 Luste te slapene wel.
 Onse peerden die zijn snel,
 Si zullen corte milen maken.'
 Hi wiste lettel van der zaken,
 255 Waer omme dat zijn meester zede.
 Met wel groter neerensthe
 So ghinc torsen Lucaen,^{257.}
 Ende alsi al hadden ghedaen,
 Saten si up beide te zamen.

243. naar *G*; *M* vrouwen ende heeren.

257. em. *De Vr* en *G*; *M* wesen; vgl. Ts. XVII, p. 306, Mnl. W. IV, 2351.

- 260 An den weert si orlof namen
 Al doe in hovesscher wijs.
 Uter poorten van Parijs²⁶².
 So zijn si ghereden daer.
 Den zelven wech volchden zi naer,
- 265 Die de vrouwe was ghereden.
 Omtrent twee milen buter steden
 Mochten zi voren wesen.
 Den borchgraven, so wi lesen,
 Was te bet in allen zinne,
- 270 Dat hi die edele graefnedinne
 Wiste voren in den pat.
 In hem zelven doctem dat
 Die roke quam van haer ghewayt,
 Dies zijn herte was ghepayt.
- 275 Also vullijc hem die heere
 Haeste ende reet so zeere,
 Dat hi die moude metten winde
 Van haer ende van haren gezinde
 Stuvan zach te hemele waert.
- 280 Bet an so nopedi zijn paert,
 Dat hise achterhaelde naer.
 Doe sone wildi daer
 Niet vorder riden vortwaert,
 Hine wederhilt zijn paert.
- 285 ‘Faelt hu yet?’ sprac Lucaen.
 ‘Waer omme doedi niet bet an gaen
 Hu paert, dat wi die vrouwe zien?
 Maer ghi hebt een ontsien,
 Dat men hu verkennen mach’.

262. vgl. aant. *De Vr.*

- 290 Die borchgrave upten cnapen zach
 Ende hi zeide: ‘Lucaen,
 Het ware onnedelheit ghedaen,
 Souden wi als bouven riden
 Ende heeren ende vrouwen liden
- 295 Vor bi binnen haren lande.^{295.}
 Ic die vruchte mi der scande,
 Ende wi die hebben tijt ghenouch’
 Lucaen om die tale louch,
 Als die hem bemoede wel
- 300 Dat zoet was ende niemen el
 Dien hi minde also zeere,
 Want met menegen nauwen kere
 Haddire meerc an gheleit,
 Als yet van haer was ghezeit,
- 305 Dat hi veranderde al daer bi.
 Maer van den here van Couchi
 Constijt anders niet gheweten
 Dan hire na mochte meten.^{308.}
 Al zcoenkine na dien tiden
- 310 So began hi achter riden,
 Altoes die ogen dare waert.
 Doe quam ghereden up een paert
 Een page ute Bartaengen lant,
 Die welke den affarant^{314.}
- 315 Sinen meester hadde ontreden,
 Ende van groter blijtheden
 So zanc hi dat nieuwe liet,
 Twelke van den borchgraven hiet,

295. em. *De Vr* en *G*; *M* hande; vgl. *Mnl. W.* III, 106; IX, 956.

308. vgl. aant. *De Vr*:

314. vgl. aant. *De Vr*:

- Hoe hi ghehangen was te Troes,
 320 Ende dat met zo luder voes,
 Dat die edele vrouwe hoorde,
 Die haer in den zin verstoorde
 Ende zeide: 'Groten ondanc
 Moeti hebben die dat zanc
 325 Boven den verbode mijn!
 Doe beval die vrouwe fijn,
 Dat men al daer zoude vangen
 Ende an eenen boem hangen.
 Haer ghezinde was tien tiden
 330 Daer ghereden an eere ziden.
 Die meyere van Faiuweele der steden
 Es daer an den cnecht ghereden,
 Ende zeide: 'Wie leerde hu dat liet?'
 'Lieve heere, of ghijt ghebiet,'
 335 Sprac die cnecht ende was vervaert:
 'Mijns meesters zo es dit paert,³³⁶
 Maer ic die hebt hem ontreden,
 Ende ic zaelt hem zonder beden³³⁸
 Weder ghehenden, laet mi gaen'.
 340 'Ja', sprac die meyere, 'ghi hebt gedaen.
 Om dat ghi hebt dit paert ghestolen,
 So zuldi moeten gaen ter scolen,
 Met eere leeder tuwen grave'.
 Doe zo dede hine beeten ave
 345 Ende leedene onder eenen boom.
 Van den paerde nam hi den toom,
 Daer hinc mede hangen dede.

336. naar *G*; *M* Sijns.

338. naar *G*; *M* salt.

- Die borchgrave ende zijn cnape bede
Quamer ghereden toe.
- 350 Die borchgrave vraechde doe,
Wat die cnecht hadde mesdaen.
Die meyere andworde zaen:
‘Hi heeft ghezongen twee liedekine,
Daer hi omme te quaden fine³⁵⁴.
- 355 Comen es, also ghi ziet.
Deen dat es tverboden liet
Van den borchgraven van Couchi;
Dat ander sanc hi jeghen mi,
Dat hi was een dief der paert.
- 360 Dies heeft hi zine uutvaert
Nu an desen boom ghedaen’.
Die borchgrave andworde zaen,
Die den meyere kende wel:
‘Het doet quaet singen ende maken spel,
- 365 Daer omme dat men hangen moet.
Het scijnt dat die vrouwe goet
Den borchgrave haette zeere,
Dat niemen mach zingen van den here,
Hine moeder omme ghehangen zijn’.
- 370 ‘Dat ne doet soe niet anschijn,
Dat hi was van haer ghehaet;
Haer es leet dat men verzmaet
Heeft met alsulker doot,
Want zijn vromicheit was groot
- 375 Entie doghet entie trouwe,
Die hi dede onzer vrouwe
Ende die haer ghingen an’.

354. naar *De Vr*; *M G* sine.

- Die meyere reet doe van dan
 Haestelike ziere veerde
 380 Al doe henen metten peerde,
 Daer die cnecht up quam ghereden.
 Altemale die waerheden
 Seidi der vrouwen doe.
 Mettien quam ghereden toe
 385 Die heere van Faiuweele
 Met spele ende met riveele
 Al daer an der vrouwen waghén,
 Daer zijt beide anezaghén
 Die borchgrave ende Lucaen,
 390 Die te mallijc andren zeiden saen.^{390.}
 ‘Het es nu te ziene goet,
 Dat die vrouwe in den moet
 Drouve es, gheloves mi,
 Om sborchgraven doot van Couchi,
 395 Die buten Zalons in die traelge
 Hanghet’. ‘Ic prise die faelge’,
 Seide die vrome Dominicus.
 ‘Ic die hebt oec liever dus,’
 Seide doe weder Lucaen:
 400 ‘Wilt der vrouwen riden aen,
 Daer so sit in haren wagen.
 Si leven diese gheerne zagen,
 Ende niet verre zijn van hier.’
 Doe zo zeide die ridder fier:
 405 ‘Dat ne staet mi niet te doene.
 Het es quaet wesen al te coene,
 Daer men wesen heet mesdadich.’

390. naar *De Vr* en *G*; *M* an dien.

- ‘Wat, heere! vrouwen zijn ghenadich,’
 Seide doe weder Lucaen:
 410 ‘Al heeft zoe desen cnecht verdaen,
 Soe ne zoude hu hangen niet,
 Al wiste zoe hoe dat ghi hiet:
 Ghi hebt doch dor haer ghedaen.’
 Dus goddeerde Lucaen
 415 Jeghen den meester zijn,
 So dat bemoedde die ridder fijn,
 Dat die cnecht daer up beende,^{417.}
 Datti die scone vrouwe meende
 Ende minde, so hi dede.
 420 Maer hi ghebaerde te diere stede,
 Als oft hijt verstoede niet,
 Maer emmer volchde tvrome diet
 Also naer als hi mochte.
 Dicken was hi int ghedochte
 425 Dat hi aldaer zoude jagen
 Metten peerde an den wagen
 Ende groeten tscone wijf.
 Doe quam hem een vaer int lijf,
 Dat hi den breidel weder helt.
 430 Seere so was hi ontstelt
 Al daer van gherechter minne.
 Als een die es cranc van zinne
 Baesdi jeghen hem zelve daer.^{433.}
 Luuc, die daer hoorde naer,
 435 Hadder in ghenouchte groot,
 Want die wareit vernam hi bloot,

417. vgl. aant. *De Vr.*

433. naar *G*; *M* baerdi; vgl. Ts. XVII, p. 308.

Dat zoe die ghene ter waerhede
 Was diene zuchten dede
 Ende caermen nacht ende dach,
 440 Ende daer al zijn troost an lach
 Sine doot ende sine ghesonde,
 Die noyt niemen van zinen monde
 Gheweten conde no verstaen.
 Onsen Heere bat Lucaen,
 445 Dat hijs loen moete ghewinnen,
 Als diene hadde in groter minnen.^{446.}
 Ic weet, die heere van Couchi
 Volchde naer die vrouwe vri
 Al toter hogher noene.
 450 Doe hilt die vrouwe stille int groene
 Metten wagene daer soe in zat,
 Entie redene was om dat
 Si eenen heigher up eenen pit
 Saghen, enten valke wit^{454.}
 455 Deder werpen na die vrouwe,
 Die haer zende up rechte trouwe
 Die borchgrave van Couchi,
 Want hine wan, die ridder vri,
 Te Couchi in den tornoy
 460 Daer ute dat tgrote vernoy
 Van den borchgrave sproot.
 Die valke van duechden groot
 Die so zach den heygher risen,
 Dien hi na ziere natuere bewisen
 465 Edelike boven clam,

446. naar *De Vr* en *G*; *M* dine.

454. naar *De Vr*; *M G* walke.

- Ende staken so dat hi quam
 Ghevallen vor der vrouwen wagen.
 Si prijsden alle diene zagen
 Den werden goeden valke wit,
 470 Ende die vrouwe zeide dit:
 ‘God hoede die ziele van den heere
 Van den viant Lucifeere,
 Die mi gaf den valke goet!’
 Die borchgrave dat woort verstoet,
 475 Die doe biden wagen leet.
 ‘Amen!’ seide hi ghereet,
 Ende groete die vrouwe mede,
 Maer nalincs hi uten gherede
 Viel van verdarentheit,^{479.}
 480 Daer hi die vrouwe wael ghemeit
 Metten groetene sprac an,
 Die lettelt uften goeden man
 Achte te diere tijt,
 Dor dat hi ztac in zelt abijt.^{484.}
 485 Kennesse soe gheene drouch^{485.}
 An den ridder, die welke slouch^{486.}
 Sijn peert doe metten sporen
 Ende reet die vrouwe voren,^{488.}
 Die zijns zlouch cleine gade.
 490 Maer hi die was tenden rade
 Worden in dat claer anschijn,
 Doch so was die herte zijn

479. vgl. aant. *De Vr*.

484. naar *De Vr*; *M G* zac.

485. naar *De Vr* en *G*; *M* Renesse.

486. volgens *G* kan hier (en 660) even goed R(idder) als B(orchgrave) staan.

488. naar *De Vr* en *G*; *M* vrouwen.

- Gherust in dat edel beelde,
 Die welke uut ghenouchten speelde
 495 Scaec in den zelven tiden.
 Met zinen cnape reet hi beziden
 Ende zeide: 'Lucaen, saechdi dit,
 Hoe varinc dat die valke wit
 Den heygher hadde onder voet?'⁴⁹⁹.
 500 'Het es zeker een voghel goet,'
 Seide weder doe Lucaen,
 'Ende die vrouwe wel ghedaen
 Bat over die ziele van den heere,⁵⁰³
 Diene haer gaf te harer eere,
 505 Ende ghi waert die coster doe.
 Mi es te moede of zoe,
 Die ziele, noch steect int gruus'.⁵⁰⁷
 Doe so zeide Dominicus:
 'Luuc, daer an zegdi waer.
 510 Ic gaffen der vrouwen maer
 In den tornoy van Couchi:
 Aldaer so ghebuerdi mi
 In den tornoy als een danc.
 Het es zeder leden lanc,
 515 Dat ic voghel nochte vrouwe
 Niet en zach in goeder trouwe,
 Dan nu upten dach van heden.
 Soe die heeft in weerdicheden
 Noch den voghel, dinke mi,'
 520 Ende metten zelven so liet hi
 Hem een zuchten daer ontgaen.

499. naar *De Vr* en *G*; *M* hadder.

503. naar *De Vr* en *G*; *M* wat.

507. vgl. aant. *De Vr*.

- Daer up andworde Lucaen:
 ‘Laet varen zuchten ende wenen
 Ende caermen ende stenen.
 525 Ghi hebbet langhe ghenouch ghehayt
 Vor haer, here, nu zijts ghepayt.^{525/6.}
 Dat zo dinct mi wel ghedaen,
 Want heden hebbic wel verstaen,
 Dat soe hu mint die ghi niet haet.
 530 Noyt ne wistic uwen staet
 Dan nu upten dach van heden,
 Dies ic ben bet te vreden
 Dan ic tote noch hebbe ghezijn.
 Ic hebbe oec dor hu carijn
 535 Harde vele doghens leden.
 Sijt te rusten ende te vreden.
 Uwen noot suldi verwinnen
 Ende oec hebben loen van minnen,
 Ende dat wel in corter tijt,
 540 Op dat ghi bout ende coene sijt.’
 Menich troestelijc scoene woort
 Brochte Lucaen al daer voort
 Om te payene zinen heere,
 Die so vele trooste noyt eere
 545 Van gheenen mensche ghecreech,
 Sonder van hare. Stille hi zweech
 Al daer hi reet in der prayerien.
 Hine wilde loechenen nochte lyen:
 Haddi gheloechent, hi hadde ghelogen,^{549.}
 550 Ende dat lyen hadden so bedrogen,

525/6. vgl. aant. *De Vr*; Mnl. W. III, 29: l. naer, doch ib. VI, 15: l. na?

549. naar *De Vr*; *M G* gheloechet.

- Dat hiere niet woude comen aen.
 Doch verstoet wel Lucaen
 Wat dat van den dinghen was.
 Aldus reden si dor tgras,
 555 Sprekende in menegher wijs,
 Tusschen daer ende Parijs,
 Twelke was twee dachvaerde.
 Als nu was hi metten paerde
 Voren, nu bachten, nu besiden⁵⁵⁹.
 560 Van der vrouwen tallen tiden;
 Ende waer soe lette ofte bede
 Dede, daer so lette hi mede,⁵⁶²
 Al haddi van haren meisnieden
 Ghesijn; maer over coopliden
 565 Voeren si in diere wijs.
 Dus volgheden si tote Parijs
 Ende tote die edele graefnedinne
 Was te harer herberghen inne.
 Doe alre eerst hi van haer sciet,⁵⁶⁹
 570 Maer zi ne conden vinden niet
 Herberghe binnen al Parijs,
 Si ne moesten te Sente Denijs
 Al doe in den cloester riden.
 Daer vant Luuc ten zelven tiden
 575 Binnen den broeder zijn,
 Die achterwaerde daer den wijn.⁵⁷⁶
 Daer so was Lucaen
 Van sinen broeder wel ontfaen,

559. nu *ontbr.* *M G*; ingevoegd naar Mnl. W. IX, 1027.

562. naar *G*; *M* daer toe.

569. em. *De Vr* en *G*; *M* al te eerst.

576. naar *De Vr* en *G*; *M* de wijn.

- Ende daer toe zijn meester mede.
 580 Hi ne hadde gheene waerhede
 Van hem ghehoort in vijf jaren,
 Waer dat hi was bevaren,
 Ende hiltene over doot.
 Eere ende weerde groot
 585 Hevet hi hem beiden daer
 Ghedaen, ende eene camere vorbaer
 So dedi hem hebben doe,
 Ende al dat daer hoorde toe,
 Ende oec stal te haren paerden.
 590 Het was een coopman van waerden
 Sijn meester, zeide Lucaen,
 Die welke hem hadde ghedaen
 Doghet ende eere groot
 Ende ghelost van der doot,
 595 Ende hi hadden langhe ghedient.^{595.}
 Die goede monec was doe zijn vriend
 Ende dancte hem van sbroeders weggen.
 Haddi wel ghekent den deggen,
 Hi haddem eeren meer ghedaen,
 600 Maer doch was hi wel ontfaen
 Naer dat het gescepen stoet.
 Blide was in zinen moet
 Die edel borchgrave rike,
 Dat hi daer was zo heimelike,
 605 Want het hiesch zijn upzet.
 Si ondervraechen al te met
 Van der feesten van Parijs,
 Ende van den heeren wijs

595. naar *De Vr* en *G*; *M* hadde.

- Die ter feesten waren comen,
 610 Daer toe dat heeft ghenomen
 Die borchgrave goeden goom.
 Hi verstoet wel dat zijn oom
 Een drussate was te hove,
 Ende van den meesten love.
- 615 Hi was een out costumier
 Ende een edel princier,
 Die vele hadde metten brande
 Ghedaen uptie Gods viande.
 Al was hi licht van ziere spraken,
 620 Niemen es in allen zaken
 Vulmaect danne God alleene.
 Die borchgrave, van herten reene,
 Die was blide in zinen moet,
 Als hi die waerheit verstoet,
 625 Dat zijn oem was aldaer,
 Want hi meenden int openbaer⁶²⁶.
 Te beroupe in een crijt,⁶²⁷
 Als het poynt ware ende tijt.
 Niet woudi hem openbaren.
- 630 Wel te ghemake dat zi waren,
 Beide meester ende cnape,
 Al daer metten goeden pape.
 Van gheere dinc waerzi vergeten,
 Wat men drinken ofte eten
- 635 Mochte na goeder betamen,
 Twelke zi in weerden namen.
 Na maeltijt zi te rusten traken
 Ende ordineerden hare zaken

626. em. *De Vr* en *G*; *M* meende.

627. naar *G*; *M* beroepene.

- Heimelijk naer haer ghevouch⁶³⁹.
 640 Ende des morghens vrouch
 Sijn zi beide upghestaen.
 Die borchgrave heeft anghedaen
 Naest zinen live eens draken vel,
 Gherijet, dat hem harde wel⁶⁴⁴.
 645 Stoet, het hadde groot virtuu't.
 Qualijc mochte men hem die huut
 Quetsen, diet anedrouch;
 Venijn ende hitte het oec verzlouch
 Ende moetheit ende zweet.
 650 Het plach te draghene als hi stree't
 Die eerste tover der wostine,⁶⁵¹
 Die die tente zidine
 Maecte met ziere fayerien⁶⁵³.
 Nu zo hadt in ziere baelgien
 655 Die borchgrave van Couchi,
 Diet minde, gheloves mi,
 Vor gout ende vor groten scat.
 Hi hads menichwaerf te bat
 Ghehadt binnen den fellen woude.
 660 Daer over dat die ridder boude
 Dede sinen halsberch goet,
 Daer dore dat hi noyt zijn bloet
 Sach, als hine anedrouch,
 Wat men up hem stac ende slouch:
 665 Omme dat minde hine zeere.
 Boven den halsberghe dede die heere

639. naar *De Vr* en *G*; *M* ghenouch.

644. vgl. aant. *De Vr*:

651. *G* rover; vgl. Ts. XVII, p. 308-309.

653. vgl. aant. *De Vr* en Ts. XVII, p. 309.

- Een tornikeel van kele stijf,^{667.}
 Wel ghebonden in zijn lijf,^{668.}
 Met eenen cruce zelverijn,
 670 Daer in drie scavoten fijn
 Van goude, daer hise mede brac.^{670/1.}
 Die edel ridder sonder lac,
 Die noyt in stride was vervaert,
 Gorde an ziere siden een zwaert,
 675 Twelke was ghetempert wale
 Ende fijn van goeden stale.
 Eenen widen tabbaert^{677.}
 Toten voeten nederwaert
 Heefti boven anghedaen.
 680 Der ghelike dede Lucaen,
 Maer hi ne was ghewapent niet.
 Messe hoorde tvrome diet
 In den clooster te Sente Denijs.
 Doe so woudi tote Parijs
 685 Gaen over zine voet,
 Dat niet verre van dannen stoet.
 Dit was upten Tsinxendach,
 Dat men den edelen coninc sach
 Crone draghen ende houden hof,
 690 Om te meersene zinen lof,

667. naar *De Vr* en *G*; *M* tormkeel.

668. Mnl. W. IV, 602: l. an; wijziging schijnt echter niet nodig te zijn, vgl. helm in hoofd, Mnl. W. III, 305; alle die wonden..... die hi ontfinc in sinen lichaem, DE VOOYS, *Middel nederlandse Marialegenden*, I, p. 112.

670/1. vgl. Bijlage *De Vr*, Ts. VII, p. 237-240; hierbij valt op te merken, dat cruce niet steeds onzijdig was, maar ook vrouwelijk kon zijn, vgl. Mnl. W. i.v.

677. naar *De Vr* en *G*; *M* rabbaert.

- Ende om datti den zone zijn
 Woude ridders ordijn⁶⁹².
 Uptien dach doen nemen an.
 Ic wane so menich edel man
 695 In menegen jare was int stede,⁶⁹⁵.
 Noch so meneghe vrouwe mede.
 Die coninc was wel ghemint
 Ende Karel, zijn scone kint,
 Beide met cleinen ende met groten.
 700 Daer waren alle zine ghenoten
 Van Vrankerike binnen der stede
 Ende van den keyserike mede,
 Dat scone was te ziene an.
 Ghelijc eenen coopman
 705 So quam die borchgrave int stede
 Ende daer toe zijn cnape mede,
 Omme dat zi te bet mids dien
 Die feeste zouden wel bezien
 Ende die vrouwen entie heeren.
 710 Cume consten zi hem bekeeren
 Uptie straten, daer zi ghingen,
 Sine moesten dore dringen:
 So vele volcs was al daer.
 Te hove ghingen si daer naer.
 715 Open so stoeden al die doren:
 Na des hoves toe behoren
 Ende na des daghes hoecheit
 Was thof niemen wederzeit,
 Was hi cleene ofte groot.

692. *G* oordijn; VERDAM geeft, Ts. XVII, p. 307, de voorkeur aan *G*, doch zonder voldoende grond, vgl. 790 en 808.

695. naar *G*; *M* jaren.

- 720 So ne was spise, wijn no broot,
 Hoy nochte voeder coren:
 Die coninc die gaft al te voren
 Also langhe als duurde thof,
 Dies men hem eere sprac ende lof
- 725 Verre ende wide in menich lant.
 Also die heeren soffisant
 Ghingen te hove uut ende in,
 Daer toe gaf hi zinen zin
 Die borchgrave, wie zi waren;
- 730 Ende als hi die hoghe baren^{730.}
 Niet ne kende, zo heeft Lucaen
 Also vele daer toe ghedaen,
 Dat hi wiste wie zi waren.
 Wel onthiltse die edele baren,^{734.}
- 735 Want het stoet hem wel te doene.
 Den hertoge der Borgenjoene^{736.}
 Sach men daer van state groot.^{737.}
 Amelieur ende Meinfroot^{738, 752.}
 Ghingen beide bi hem daer,
- 740 Als twee heeren vorbaer,
 Moy ende stout in haer ghebaren;
 Maer hine kende die mordenaren

730. vgl. 734.

734. naar *G*; *M* onthilte; *De Vr* onthilti; vgl. Ts. XVII, p. 307. Er zou iets voor te zeggen zijn om, wanneer men hier *G* volgt, ook in 730 baren op te vatten als 1-sten nv. enk. en dan in plaats van *als hi* te lezen *alse* (= als se); het is echter ook mogelijk baren als 4-den nv. mv. op te vatten, vgl. Mnl. W. VIII, 1365.

736. naar Mnl. W. VII, 1910, vgl. VII, 1896; *M* ter.

737. naar Mnl. W. VII, 1896; *M G* stat; *De Vr* stelt voor: stal; Mnl. W. VII, 1910 zou dan stalle beter achten.

738, 752. naar *G*; *M* Menifroot; vgl. Ts. XVII, p. 305.

Al daer niet in haer abijt,
 Maer hi ondervant te diere tijt,
 745 Lucaen, wie zi beide waren,
 Want hi kende an zijn gebaren
 Amelieure harde wale:
 Hi hadden te meneghen male
 Beide ghesproken ende ghesien,
 750 Ende volghedem so verre na dien
 Bi suptijlheden groot,
 Dat hi hoorde Meinfroot^{738, 752.}
 Heeten die bi hem ghinc,
 Entie waerhede van der dinc
 755 Heefti den borchgrave geseit.
 Al die heeren wael ghemeit
 Hebben si meest oversien.
 Men ghinc reeden cort na dien
 Seere ten etene waert,
 760 Want die coninc wide vermaert
 Ende zine heeren al te male
 Wouden in die hoghe zale^{762.}
 Eten int openbaer.
 Dies waren die stagen daer
 765 Ghemaect an die taflen diere,
 Daer binnen dat die princhiere^{766.}
 Entie vrouwen zitten souden,
 Na dat zi waren ghehouden
 Van hoecheden ende van eeren.

738, 752. naar *G*; *M* Menifroot; vgl. Ts. XVII, p. 305.

762. naar *G*; *M* vonden. Mnl. W. VII, 1900 wil lezen: souden, dat hier goed zou passen, vgl. 767, doch tekstwijziging is onnodig: willen kan betekenen: begeren, wensen, ook (Mnl. W. IX, 2596): zullen.

766. naar *De Vr* en *G*; *M* binne.

- 770 Doe zach men die grote heeren
 Uter capellen al te male
 Comen in die hoghe zale
 Bi den coninc Lodewijc,
 Ende tusschen tweekonighen rijc⁷⁷⁴.
- 775 Quam die jonchere wel ghedaen,
 Karel die Caluwe, ghegaen,
 Die also lanc was als die vader.
 Der princhen kinder al te gader
 Quamen daer met hopen bi,
- 780 Want alle gader wouden zi
 Ridders met Kaerle wesen.
 In ouden jeesten dat wi lesen,
 Dat niemen ridder wesen mochte,
 Vor dat hi ter wapinen dochte,
- 785 Ende hi hadde des ridders slach,
 Hoe vele datter ane ghelach.⁷⁸⁶
 Nu zijn zi ridders zonder zlaen,
 Princhen kinder, also zaen
 Alsi ter werelt zijn gheboren:
- 790 Die ordene bringen zi met hem voren!⁷⁹⁰
 Dus es tvolc veredelt zeere!
 Lodewijc, die grote heere,
 Dede eenen pellen spreiden daer,
 Die van goude blicte claer,
- 795 Ende daer up wapenen zinen sone,

774. naar *De Vr*; *M G* II

786. *M* laat dit vs. volgen op 816; de veronderstelling van *De Vr*, vgl. aant., dat het hier hoort en dat *M* een verwijzingsteken over het hoofd heeft gezien, is bevestigd door *G*, vgl. Ts. XVII, p. 306.

790. naar Mnl. W. VI, 1333, IX, 1043; *M G* ordinen.

Dien hi in den hals na tgone
 Slouch, als hi was bereit,
 Ende hevet hem gheseit
 Die poynte die daer hoorden an,
 800 Ende hieten wezen goet man.
     Preus was die jonghe heere,
     Die den vader dancte zeere
     Ende daer toe den andren heeren,
     Diene holpen adobeeren.
 805 Cortelike waren ghinder
     Vele der groter heeren kinder
     Na Kaerle ridder ghedaen.
     Hogher ordine men daer ontfaen
     Meneghen zimplen ridder zach
 810 (Also menich ridders slach
     Was daer ghegeven in vele jaren),^{810/11}
     Dies men vroyljic daer ghebaren
     Sach in die hoghe zale.
     Die borchgrave zaecht al te male
 815 Van beghinne toten endt,
     Dat hi van niemen was bekendt.

810/11 tussen haakjes geplaatst door VERDAM (ex. Leeskamer Univ. Bibl. Leiden).